

VĎAKA BOHU, ŽE SA TO NESTALO MNE

David Tindall

Každý ctižiadostivý novinár sa na začiatku kariéry zamyslí nad tým, ako sa zhostí naozaj obrovskej správy, ak a keď sa k nej napokon dostane. Podarí sa mu dostatočne zachytiť udalosť, ktorá možno v budúcnosti nadobudne historický význam? Alebo ho úplne ochromí príležitosť napísať výstižnú reportáž tak, aby ňou prenikol až do jadra udalosti? Zvládne svoju úlohu aj napriek tesnému termínu a tvrdej konkurencii?

V šesťdesiatych rokoch minulého storočia zažívala rozmach londýnska ulica Fleet Street, vtedajšia Mekka ambiciózných britských novinárov. K jedným z najlepších nepochybne patril Vincent Mulchrone. Oplýval výnimočnými pozorovacími schopnosťami a spájal ich s trefným humorom a ľudskosťou. Vo svojich textoch veľmi dbal na úvodný odsek, „perex“, ktorý predstavil tón a hlavnú myšlienku článku. Mulchrone ho často okorenil nejakou drobnosťou, čo podnietila predstavivosť čitateľov a ktorú ostatní novinári prehliadli. Mal som šťastie, že som ho spoznal ešte ako dvanásťročný, keď pracoval v Manchesteri pre *Daily Mail*, vtedy veľkoformátový celoštátny denník. Práve on vo mne vzbudil túžbu stať sa novinárom a bol mojím mentorom, keď som sa z okresných novín dostal na Fleet Street a neskôr do spravodajstva BBC.

Vincent zbožňoval ľudské slabosti. Vyhľadával ich v každej závratnej správe a čitateľa nimi vtiahol do centra diania. V šesťdesiatych rokoch, uprostred studenej vojny proti Sovietskemu zväzu, keď prepukol škandál o vášnivom pomere konzervatívneho ministra obrany Johna Profuma s krásnou prostitútkou Christine Keelerovou – o ktorú sa delil s jedným ruským špiónom pôsobiacim v Londýne – znela úvodná veta článku Vincenta Mulchrone celkom jednoducho: „Vďaka Bohu, že sa to nestalo mne.“ Ostatní reportéri sa pri písaní o škandále snažili pôsobiť cnostne a sväto a podľa mňa zlyhali na celej čiare.

Počas letnej „uhorkovej sezóny“, v čase parlamentných prázdnin, dostal šéfredaktor *Daily Mail* nápad, že svojich reportérov požiada, aby napísali niečo hlboké o plánoch týkajúcich sa druhej polovice ich života. Mulchrone napísal: „Urobím niečo s rozkývanou kľučkou na dverách do obývačky.“

Článok, ktorý som však vybral ako jeden z Mulchronových najinšpiratívnejších, je jeho opis vystavenia ostatkov Winstona

Churchilla vo Westminster Hall v Londýne po jeho smrti v roku 1965. *Daily Mail* ho uverejnil 28. januára toho roku a vyšiel aj v Mulchronovom súbornom diele The Best of Vincent Mulchrone (To najlepšie od Vincenta Mulchrone) z vydavateľstva Associated Newspaper Group Ltd., Carmelite House, Londýn v roku 1978. Tu je úryvok.

ANI STUDENÝ V RAKVE NEPRESTANE INŠPIROVAŤ

Vincent Mulchrone

28. januára 1965

Londýnom dnes večer ticho pretekajú dve rieky. Jednu tvoria ľudia. Tmavá a tichá sťa nočná Temža prúdi cez Westminster Hall a víri okolo skaly zvanej Churchill. A aj napriek slzám a trhaným neohrabaným pohybom Angličanov, ktorí sa ostýchajú podľahnúť trúchleniu, končí prvý deň vystavenia ostatkov sira Winstona Churchilla náladou na míle vzdialenou smútku.

Ak by ste chceli pretaviť dnešné emócie v najväčenejšej sieni Anglicka do úprimnej melódie, určite by ste ju nezahrali na plačlivom hoboji. Vybrali by ste si rázny odvážny nástroj, lovecký roh vytesaný z vojny.

Ľudia, ktorým zomrie blízky, zvyčajne prídu aj o kúsok seba. Tí, ktorí sa však dnes prišli rozlúčiť s Churchillom, pôsobili presne opačne, akoby z *neho* čerpali akúsi nehmateľnú energiu. Ani studený v rakve neprestával inšpirovať. Keď ste sledovali pravú mozaiku Anglicka, bolo to priam citeľné. Netvorila ju bohatá pohrebná výzdoba, ale ťažkopádna pestrá zmes národa.

Neexistovali formality či vzor z minulosti, o ktorý by sa dalo oprieť, tak sa ľudia rozličného pôvodu a výchovy sami správali najlepšie ako vedeli. Vysokí muži kráčali vystretí v pozore, z ktorého ich určite rozbolel stuhnutý chrbát a bez toho, aby narušili plynulý tok davu za sebou, stroho, priam vojensky skláňali hlavy. Niektorým sa pred katafalkom dokonca podarilo padnúť na kolená a okamžite vstať tak, aby nezastavili pohyb zástupu.

Zopár trúchliaciach sa prežehňalo. Niektorí potriasali hlavou, akoby smrti vyčítali, že Churchill si vzala tak skoro. Iní zasa vyzerali, že prešli okolo rakvy bez jediného pohľadu. Všetci do jedného sa však predtým, než vyšli severnou bránou siene, obzreli. Akési nutkanie dejín ich donútilo zastať, otočiť sa a posledný raz si prezrieť celý výjav.

Neobyčajne trepezlivý zástup hodinami rástol a zasa sa zmenšoval. Väčšinu dňa sa však tiahol z dvoch strán od Brány sv. Štefana, ktorá tvorí vchod do Dolnej snemovne, cez štvrt Millbank, most Lambeth Bridge, potom znova zabočil a viedol popri južnom brehu Temže takmer až k Nemocnici sv. Tomáša, čím vytvoril tri strany obdĺžnika.

Smútiaci vchádzali do Westminsterského paláca cestou, ktorú každodenne brázdilo mnoho poslancov, no namiesto toho, aby pokračovali rovno do vestibulu, zamierili doľava a dole schodmi do Westminster Hall, kde sa pripojili k pomalému vodopádu ďalších trúchliaciach. Hlavné osvetlenie sálalo z mäkkých bronzových svetiel namierených na dubovú klenbu, ktorá tvorí veľkolepý strop siene.

Okrem stropu však sieň bola sivá a chladná, presne ako atmosféra, ktorá v nej vládla: až na katafalk ožiarený šiestimi šafranovožltými sviecami. V priebehu dňa sa pri rakve striedali tri druhy stráží: z Kráľovského námorníctva, armády a prekvapivo mladí potomkovia tých, ktorí bojovali v Kráľovskom letectve v Bitke o Britániu. Pri katafalku stáli vždy štyria strážcovia, každý v jednom rohu. Ráno došlo náhle k senzácii. Na dvadsať minút sa tam stretli štyria velitelia obranných síl: gróf Mountbatten, admirál sir David Luce, generál sir Riched Hull a hlavný maršal letectva sir Charles Elworthy.

Prvé dve hodiny pietneho vystavenia ostatkov Churchilla boli vyhradené pre jeho vrstovníkov, priateľov i bývalých rivalov. Sieňou prechádzali len členovia Snemovne lordov a Dolnej snemovne, kráľovská rodina a zahraniční veľvyslanci. Churchill patrila len im. Anglický lord maršal rozhodol, že táto jedinečná chvíľa sa nezapíše do učebníc dejepisu. Nepustil dovnútra žiadnych novinárov. Neurobil žiaden záznam.

Keď Big Ben odbil jedenásť, osudový čas oboch svetových vojen, k tichému V.I.P. zástupu sa pridal lekár, ktorý sira Churchilla vyhlásil za mŕtveho. Lord Moran bol mužovi zahalenému v britskej vlajke nielen lekárom, ale i priateľom. Kráčal s čiernym cylindrom v ruke a vážnemu chlapcovi v sivom vysvetľoval celý výjav. Keď hodiny stíchli, strážcovia pri katafalku sa potichu vystriedali, pričom každý ich pohyb riadili dve rázne klopnutia meča v pošve o kamennú podlahu. Kým sa na miesto postavil nový strážca, prúd smútiacich pretekajúci okolo rakvy z oboch strán zastal. Lord Moran tak mohol celú minútu hľadieť na žiarivý Podväzkový rád na truhle svojho rytierskeho druhu.

Dva prúdy celý deň riadili nezvyčajne vlúdni policajti. Večer, keď sa zatvorili kancelárie, zástupy smútiacich sa ešte rozrástli: za hodinu ich prešlo viac než štyritisíc. Nekonečná, anonymná rieka tiekla po celú noc. Občas sa mihla známa tvár. Markíz z Exeteru – olympijsky víťaz lord Burghley – sa vytrvalo podopieral o dve palice. Za ním kráčal neznámy muž so sivou bradou, ktorý zvieral na hrudi kríž.

Matky držali v náručí spiace deti. Malí chlapci prechádzali s komíkami v rukách a dokonca sa ich pri svetle vysokých sviec snažili čítať. Neustále ktosi nariekal. Ženy si nahlas utierali nos, muži pretierali oči, akoby im do nich niečo spadlo. Na každého uplakaného návštevníka však pripadala stovka tých, ktorí kráčali so zdvihnutou hlavou. Westminster Hall dnes teda nezalial smútok. Zaliala ho hrdosť.

z anglického originálu preložila Veronika Fričová